

ეკონომიკური თეორიის სწავლების პრობლემები საქართველოს უნივერსიტეტებში

ალექსანდრე სიჭინავა, სტუ-ს სრული პროფესორი
დალი სეხნიაშვილი, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

XX

ეკონომიკური თეორია უშუალოდ სამეურნეო პოლიტიკაში გამოსაყენებელი მზა რეცეპტების კრებული არ არის. ის ინტელექტუალური ინსტრუმენტი, აზროვნების ტექნიკაა. მისი ფლობა ყველას ეხმარება სწორი დასკვნების გამოტანაში.

ჯონ მენარდ კეინზი

ჰარვარდის უნივერსიტეტი აშშ-ის მმართველობითი, საფინანსო და ეკონომიკური „ელიტის“ მომზადების ციტადელია. სტუდენტებმა 2011 წლის ნოემბერში დემონსტრაციულად დატოვეს მიკრო და მაკროეკონომიკის სფეროში ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი სახელმძღვანელოს ავტორის გრიგორი მენქიუს ლექცია და საზოგადოებრიობას მიმართეს განცხადებით, სადაც აღნიშნეს, რომ პროფესორის სალექციო კურსი არ ასახავს თანამედროვე რეალობას და არ იძლევა საკმარის ბაზას იმისათვის, რომ გაგებულ იქნას საზოგადოების ცხოვრებისა და სოციალური პრობლემების ეკონომიკური საფუძვლები. სტუდენტებმა პროტესტი გამოთქვეს იმის გამოც, რომ ეკონომიკის იქცა სოციალური უთანასწორობის აპოლოგეტად, რომ ის იცავს არსებულ საფინანსო-საკრედიტო სისტემას, ასაბუთებს უმაღლესი განათლების კომერციალიზაციის აუცილებლობას, ხელს უწყობს ეკონომიკური უთანასწორობის წარმოშობას და აყალბებს 2007 წელს დაწყებული ფინანსური კრიზისების ნამდვილ მიზეზებს [1]. გრიგორი მენქიუს „ეკონომიკის“ 2003 წელს იგნობელის¹ („შნობელის“, ანტინობელის) პრემიაზე იყო წარდგენილი. იგნობელის პრემია ენიჭება ყველაზე დაბალი ღონის ნაშრომებს.

სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ მსგავს საპროტესტო ქმედებებს სხვა ქვეყნებშიც ჰქონდა ადგილი, მაგრამ ისინი ასეთი მასობრივი არ ყოფილა და, თანაც, უპირატესად, პერიფერიულ უნივერსიტეტებში ხდებოდა. მაგ., 2003 წელს თელავის უნივერსიტეტის ეკონომიკის სკოლის კურსდამთავრებულმა ჰაგაი კოტმა განაცხადა, რომ „ჩვენ გვაწვდიან მეცნიერებას კოვზით და

ელოდებიან, რომ ყოველგვარი კრიტიკის გარეშე ჩვენ მას განვახორციელებთ. მაგრამ ასეთ სისტემას მძიმე შედეგები მოაქვს. ეცნობა რა ერთადერთ ეკონომიკურ მიდგომას, სტუდენტს შესაძლოა ეგონოს, რომ სხვა სახის მიდგომა საერთოდ არ არსებობს და რომ იგი ბოლო ინსტანციის ჭეშმარიტებას სწავლობს. კრიტიკული განსჯისა და დამოუკიდებელი აზროვნების გარეშე სტუდენტს არ შეეძლება მომავალში პრობლემების გადაჭრის ინსტრუმენტების შემუშავება. იმ პრობლემების, რომლებიც არ უსწავლია სკოლაში ან ისეთების, რომლებიც თეორიას ჯერაც არ შეუსწავლია“ [2]. ამ გამოსვლამ შოკში ჩააგდო პროფესორები და მასწავლებლები, მასმედიაში კი ეკონომიკური განათლების ნამდვილი სახის წარმოჩინებად მონათლა ეს ფაქტი.

მთელი მე-20 საუკუნის განმავლობაში მსოფლიო ფინანსური ოლიგარქია განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა ეკონომიკურ განათლებას, როგორც საკუთარი ძალაუფლების შენარჩუნებისა და განმტკიცების წესს. ეკონომიკური განათლება ორ არათანასწორ ნაწილად იქნა გაყოფილი. ერთი ნაწილია ფინანსური ელიტის „სათითაოდ“ მომზადება, რომლებსაც ასწავლიდნენ ფინანსებისა და ბიზნესის საიდუმლოებებს. ესენი არიან ე.წ. „ეკონომიკური მეპატრონეები“. მეორე ნაწილი – სხვა დანარჩენების მასობრივი მომზადება, ე.წ. „კლერკების ეკონომიკა“. ამ უკანასკნელის სასწავლო კურსების 10%-ს შეადგენდა ბუღალტრული აღრიცხვის მსგავსი გამოყენებითი დისციპლინები, 90%-ს კი სხვადასხვა სახის „იდეოლოგიური მეცნიერებები“. მათ შორის ერთ-ერთი მთავარი იდეოლოგიური დისციპლინაა „ეკონომიკის“.

აღსანიშნავია, რომ ჰარვარდის უნივერსიტეტის სტუდენტების პროტესტი არის ეკონომიკური განათლების სისტემის კრიზისის გამოვლინება. დღეს მეტად რთულია იმის თუ როგორაა მოწყობილი თანამედროვე „ეკონომიკა“ და „ბაზარი“, რა არის „ფული“ და „ბანკები“, რა არის ეკონომიკური, საფინანსო და საბანკო კრიზისის მიზეზები. ამისათვის უნდა მოვშორდეთ „ანბანს“, რომელსაც წერდნენ „პროფესიონალი ეკონომისტები“ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ექსპერტების კარნახით. რადგანაც აღნიშ-

¹ იგნობელის, ანტინობელის, შნობელის პრემია (ინგლ. Ig Nobel Prize, სიტყვიდან ignoble-„სამარცხვინო“). პრემია დაწასებულია მარკ აბრახამსონის მიერ 1991 წელს

ნული სახელმძღვანელოების დამკვეთები სწორედ ის მევახშეები არიან, რომლებიც მართავენ ამ სამყაროს. კაპიტალიზმის დამკვიდრებასთან ერთად დაიწყო ეკონომიკის „სახეცვლილების“ ეტაპი. ყველასთვის ცნობილია, რომ სიტყვა „ეკონომიკა“—ს არსია „მეურნეობის მოწყობა“, ანუ ადამიანის საქმიანობა, რომელიც საქონელსა და მომსახურებაზე ადამიანთა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისათვის ხორციელდება. რამდენიმე საუკუნის წინ ეკონომიკა შეცვალა „ქრემატიკამ“, რაც ბერძნულად „მარაგების დაგროვების ხელოვნება“—ს ნიშნავს. ეს ტერმინი თავდაპირველად არისტოტელემ (ძვ. წ. აღ—თ მე—4 ს.) გამოიყენა. იგი ორი სახის ქრემატიკას განასხვავებდა, კერძოდ:

1. მარაგების დაგროვებას, რაც საჭიროა ნორმალური მეურნეობრიობის წარმართვისათვის (ეკონომიკა);
2. მარაგების დაგროვება, რომელიც საჭირო მოთხოვნილებებს სჭარბობს.

ამასთან, არისტოტელე აღნიშნავდა, რომ საჭირო მოთხოვნილებებზე მეტი მატერიალური მარაგების დაგროვებას გარკვეული საზღვრები აქვს. ასეთი მარაგები ფუჭდება, მათ შენახვას ადვილი და ხარჯები სჭირდება, ის შესაძლოა მოიპარონ ან განადგურდეს და ა.შ. ასე რომ ასეთი მარაგების უსაზღვრო დაგროვება მხოლოდ ზარალს და საზრუნავს ჰმატებს ადამიანს.

თუმცა, ეს დასკვნა არ ვრცელდება ფულის სახით მარაგების შექმნაზე: ფულის დაგროვებას არა აქვს ისეთი ბუნებრივი საზღვრები, როგორც მატერიალური მარაგების დაგროვებას. აქედან გამომდინარე, არისტოტელემ მეტად მნიშვნელოვანი დასკვნა გააკეთა: „ყველა, ვისაც ფულის მიმოქცევისთან აქვს საქმე, მისი უსაზღვრო ოდენობით ზრდას ცდილობს“ [3]. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ფული, ეკონომიკის მომსახურის როლიდან, შესაძლოა ადამიანთა მიზნად და თვითმიზნად გადაიქცეს. ქრემატიკის „ფულადი“ ვარიანტისადმი არისტოტელეს დამოკიდებულება მკვეთრად უარყოფითი იყო და იგი თვლიდა, რომ ფულის უსაზღვრო დაგროვება ადამიანს „წესიერ ცხოვრებას“ აშორებს.

იმ დროის საბერძნეთში ფულადი სიმდიდრის დაგროვებისაკენ სწრაფვა ჯერ კიდევ ცხოვრების ნორმად არ იყო ქცეული, მაგრამ არისტოტელემ მაინც დაინახა საშიში „ვირუსი“, რომელიც ფულში იმალებოდა (უფრო ზუსტად კი იმ ადამიანების სულში, ვინც პროფესიულად იყო ფულით დაკავებული). მას ესმოდა, რომ განსაზღვრულ პირობებში ეს „ვირუსი“ სწრაფად გავრცელდებოდა.

არისტოტელე მკვეთრად უარყოფითად იყო განწყობილი მევახშეობის წინააღმდეგ და წერდა: „მევახშეობა ფულად ნიშნებს საკუთრების საგნად აქცევს

და ფული იმ დანიშნულებას კარგავს, რისთვისაც ის წარმოიშვა ანუ კარგავს ვაჭრობის ხელშეწყობის ფუნქციას, პროცენტების დაწესება კი სწორედ მევახშეობას იწვევს... როგორც ბავშვები ჰგვანან საკუთარ მშობლებს, ისე, პროცენტები არის ფულადი ნიშნების საგან წარმოშობილი ფულადი ნიშნები. გამდიდრების ეს სახე ბუნების საწინააღმდეგოა“ [4].

მრავალი ავტორი აღნიშნავს, რომ დღეს ეკონომიკა არა იმდენად ჭეშმარიტების შეცნობითაა დაკავებული, რამდენადაც თავისი მთავარი სპონსორის — ფინანსური კაპიტალის ინტერესების დაცვით [5]. მაგალითად, მე—19 საუკუნის დასასრულს და მე—20 საუკუნის დასაწყისში ჩიკაგოს უნივერსიტეტში გამოჩნდა ეკონომისტების ჯგუფი, რომლებსაც აფინანსებდათ როკფელერები, მორგანები და სხვები. ეს იყო ე.წ. „ჩიკაგოს სკოლა“. ზოგიერთი ექსპერტის შეფასებით, უოლ—სტრიტმა „ჩიკაგოს სკოლის“ დაფინანსებისათვის მილიარდობით დოლარი გაიღო.

ჩიკაგოს სკოლის ყველაზე ცნობილი წარმომადგენელია მილტონ ფრიდმანი, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა „მონეტარიზმს“ — სრულიად ახალ მიმდინარეობას ეკონომიკურ მეცნიერებაში. ბოლო ორისაში ათწლეულის განმავლობაში მონეტარიზმის „რეცეპტები“ მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკას დაედო საფუძვლად და ამ გარემოებამაც მეტად გაამყარა მსოფლიო მევახშეთა ძალაუფლება [6]. ცნობილი მკვლევარი ალექსანდრე ლეჟავა თვლის, რომ „დაახლოებით ნახევარი საუკუნის წინ ეკონომისტები ბითუმად და საცალოდ „შეისყიდა“ ბანკებმა. ამ პროცესს საფუძველი ჩაუყარა „Manhattan Bank“—მა, რომელიც ჯერ „Chase Manhattan“—ს, შემდეგ კი J.P.Morgan-Chase“—ს შეერწყა. მან ჰარვარდის უნივერსიტეტში დააფუძნა ეკონომიკის კათედრა ჯონ კენეთ გელბრეითისათვის (John Kenneth Galbraith). იგი იყო ერთ—ერთი იმ მოხერხებული ეკონომისტებიდან, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ ბანკირებისთვის სრული დაფარვის გარეშე ფულის ემისიის უფლების მიცემა მთელი საზოგადოების აყვავების გზად იქცევაო. იმ დროს ჰარვარდში გელბრეითის სამუშაოზე მიღების მაინც და მაინც დიდი სურვილი არ ჰქონდათ, მაგრამ „Manhattan Bank“—ის ძალისხმევით უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობაც დაიყოლიეს. ასევე იოლად იყიდეს მათ ეკონომიკის ფაკულტეტები აშშ. სხვა უნივერსიტეტებშიც“ [7].

ცნობილი შვედი პოლიტიკოსი და ჟურნალისტი აივორ ბენსონი ამ პრობლემებთან დაკავშირებით აღნიშნავს, რომ „ამ თაღლითური ფულადი სისტემის შემოსავლები ისეთი მაღალია, რომ მრავალი უდანაშაულო ადამიანი — პოლიტიკოსები, ბანკირები, პრო—

ფესორები, ჟურნალისტები აქტიურად ერთვებიან ტყუილის სისტემაში და გულუხვადაც ჯილდოვდებიან ამისათვის. ადამიანები ისე არიან მოწყობილი, რომ სულ მცირე ნაწილს თუ შეუძლია უარი თქვას პირად სარგებელზე, რომელიც მათ მატერიალური ან კარიერული წინსვლის სახით ეძლევათ. ეს ბოროტება უფრო მეტად ღრმავდება დაგროვების ინსტიქტით და შეძენის მანით. გამდიდრების ეიფორია სხვა მოსაზრებებთან შედარებით სრულიად უგრძნობლებს ხდის ადამიანს“ [8].

საბედნიეროდ დღეს მრავალმა ეკონომისტმა პირდაპირ აღიარა, რომ „მეფე შიშველია“. „ეკონომიკური მეცნიერება არა იმდენად სინამდვილის შეცნობითაა დაკავებული, რამდენადაც თავისი მთავარი სპონსორის – ფინანსური კაპიტალის ინტერესების დაცვით“ [5]. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენს რეალობაში ფართოდ დამკვიდრდა ტერმინები „საბაზრო სისტემა“, „საბაზრო ეკონომიკა“, „საბაზრო მეურნეობა“ და სხვ., ბაზრის არანაირი ნიშანი არც „ყველაზე საბაზრო“ ეკონომიკის მქონე ქვეყანაში აშშ-ში და არც ჩვენთან არ შეინიშნება. როგორც ეკონომიკის სახელმძღვანელოები გვასწავლიან, ბაზრის უნიშვნელოვანესი ნიშანია კონკურენცია, რომელიც განაპირობებს ფასის „ავტომატურ“ („სტიქიურ“) ფორმირებას. საბაზრო ურთიერთობებისას მყიდველებსა და გამყიდველებს აქვთ კონტრაგენტის არჩევის თავისუფლება (და შესაძლებლობაც), ერთმანეთთან პირდაპირი ურთიერთობის უფლება და ა.შ. მაგრამ, სად არის ასეთი ბაზარი?

ასეთი ბაზარი დიდი ხანია უკვე მსოფლიოში არსად არ არის. შესაძლოა, ის იყო ადამ სმითის დროს, ან შესაძლოა მანამდეც. მთავარი მიზეზი კი ისაა, რომ ეკონომიკაში ბატონობენ მონოპოლიები, რომლებიც თავის პირობებს კარნახობენ ბაზრის სხვა მონაწილეებს. უნდა აღინიშნოს, რომ ბაზრის გარდაცვალებაში დიდი წვლილი მიუძღვის იმასაც, რომ ბაზრის მონაწილეებს ერთმანეთთან პირდაპირი კავშირის შესაძლებლობაც ნაკლებად აქვთ, მათ შორისაა შუამავლების დიდი არმია, მაგ., „ფინანსური შუამავლები“ ბანკირების სახით. დღეს ისინი მარტო შუამავლები კი არა, მთავარი მონოპოლისტები არიან. იმიტომ რომ ისინი „აწარმოებენ“ საბაზრო ეკონომიკაში ყველაზე დეფიციტურ „საქონელს“ – ფულს.

ამჟამად მეტად რთულია იმის გაგება თუ როგორაა მოწყობილი თანამედროვე ეკონომიკა და ბაზარი, რა არის ფული და ბანკები, რა არის ეკონომიკური, საფინანსო და საბანკო კრიზისების მიზეზები. ამისათვის საჭიროა თვალი მოვაშოროთ იმ ანბანს, რომელსაც წერდნენ ეკონომისტები მსოფლიო სავალუტო ფონდის ექსპერტების კარნახით და იმათი დაკვეთით, ვინც მარ-

თავს ამ „სამეფოს“. სამწუხაროდ, სამყაროს დღეს მე-ვახშეები მართავენ. სწორედ ის მევახშეები, რომელთა ხელისუფლებაში მოსვლისაც ასე ეშინოდა არისტოტელეს.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს „სამეცნიერო“ ცენტრების შესახებ, რომლებიც ამარაგებენ ბანკებსა და კორპორაციებს ეკონომიკის, ფინანსების, სხვადასხვა დარგების, ბაზრებისა და სხვა სფეროების შესახებ „დამოუკიდებელი“ საექსპერტო შეფასებებით და „კვლევებით“. ზმირად ასეთი ინსტიტუტების „პროდუქციის“ მიზანია შემკვეთების ინტერესების წინ წაწევა. ხოლო საზოგადოებისათვის ეს ნაშრომები წარმოჩინდება როგორც „გამოყენებითი კვლევა“ და არა როგორც „იდეოლოგია“.

ზემოაღნიშნულის ნათელი მაგალითია ცნობილი ჰარვარდის უნივერსიტეტი, რომელიც მთელს მსოფლიოში ისეთი დაწესებულების ეტალონადაა მიჩნეული, სადაც ბიზნესის სფეროში ყველაზე თანამედროვე და საჭირო საგანმანათლებლო მომსახურება ხორციელდება. აქ ასევე ეწევიან ბანკებისა და კომპანიებისათვის ერთ-ერთ ყველაზე ეფექტურ საკონსალტინგო მომსახურებას. მიმდინარე ათწლეულის დასაწყისში ამერიკული კორპორაცია „ენრონი“ გაეხვია სკანდალში, რომელიც ჰარვარდის უნივერსიტეტსაც შეეხო.

უნივერსიტეტის მმართველობას ახორციელებს „ჰარვარდ კორპორეიშენი“, რომლის ხელმძღვანელიც მაშინ ჰერბერტ ვინოკური იყო. მნიშვნელოვანია, რომ იგი იმავდროულად კორპორაცია „ენრონი“-ს მმართველ გუნდშიც შედიოდა და მისი ფინანსური კომიტეტის თავმჯდომარე იყო. გარდა ამისა, ჰარვარდსა და „ენრონს“ სხვა სახის კონტაქტებიც ჰქონდათ, კერძოდ კი, ჰარვარდის სხვადასხვა „აკადემიური“ კვლევების დახმარებით, აშშ-ს კონგრესისა და მთავრობისაგან კორპორაცია მისთვის სასარგებლო გადაწყვეტილებების მიღებას აღწევდა. მაგალითად, ერთ-ერთი ასეთი კვლევა იყო ენერგეტიკულ დერივატივებთან დაკავშირებული გარიგებების სრული თავისუფლების დასაბუთება, რამაც კორპორაცია „ენრონი“ მრავალმილიარდინი მოგება მოუტანა. გ. ვინოკურმა დააფუძნა 3 ათასი შვილობილი სტრუქტურა იმისათვის, რომ სხვადასხვა ვალდებულებებისაგან განეტივითა სათავო კომპანია და მინიმუმამდე შეემცირებინა გადასახადები. იგი აქტიურად იყენებდა ჰარვარდის უნივერსიტეტის ფონდის სახსრებს „ენრონი“-ს აქციებში ინვესტირებისათვის. კორპორაციის კრახის წინ მან „ენრონი“-ს 50 მლნ დოლარის აქციები გაყიდა.

იმავდროულად, „ენრონი“-თან კავშირის წყალობით, ჰარვარდის უნივერსიტეტის ფონდი 2 მლრდ დოლარი გახდა, ჰარვარდის უნივერსიტეტის ცალკეული

ხელმძღვანელი, პირველ რიგში კი „პარვარდ კორპორეიშენი“ (მესაკუთრე ჰერბერტ ვინოკური) უსაზღვროდ გამდიდრდა. ფირმა „ენრონი“-ს პირდაპირი ან ირიბი რეკლამირებისათვის პარვარდის მრავალი პროფესორი საკმაოდ გულუხვად დაჯილდოვდა.

აანალიზებდა რა კავშირებს კორპორაცია „ენრონი“, პარვარდის უნივერსიტეტს, „პარვარდ კორპორეიშენს“, პარვარდის ფონდს, სამთავრობო წრეებს, სააუდიტორო კომპანია „არტურ ანდერსონს“ და სხვებს შორის, ავსტრიელი მკვლევარი ჰერხოზ რაიზეგერი წერდა: „განა არაა საინტერესო, როგორ მუშაობს ეს ქსელი, როგორ იყენებს იგი თავის ძალას და გავლენას, და იმავდროულად, მუდმივად აბრეშებს მსოფლიოს, როგორ წარმოაჩენს თავს „წმინდა კოლეგია“, სინამდვილეში კი მსოფლიო ეკონომიკას კატასტროფისაკენ მიაქნებს?“ [9].

ცნობილი მეცნიერი, მოსკოვის საგარეო ურთიერთობების სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო ფინანსების კათედრის გამგე, პროფესორი ვ. კატასონოვი წერს, რომ: „სისტემას სჭირდება ბიორობოტები და არა შემოქმედებითი და მოაზროვნე პიროვნებები, მათი ძირითადი მწარმოებლები არის უნივერსიტეტები, სხვადასხვა სახის ეკონომიკური სკოლები, ხოლო ერთ-ერთი მთავარი იდეოლოგიური დისციპლინა არის ეკონომიკის კურსი“ [10].

ასეთ ვითარებაში მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია განვმარტოთ, რომ ტერმინი „ეკონომიკის“ არის ეკონომიკის თეორიის გადმოცემის ერთ-ერთი წესი. ცნობილი ეკონომიკური სკოლებისა და მიმდინარეობებისაგან (მერკანტილიზმი, ფიზიოკრატიზმი, კლასიკური და მარქსისტული პოლიტიკური ეკონომია) განსხვავებით, ეკონომიკის დამოუკიდებელი, ერთიანი ეკონომიკური მოძღვრება არ არის. იგი კანონების, ფორმულების, ცნობების ეკლექტიკური ნაკრებია. მრავალი მათგანი გამოყვანილია სხვადასხვა ეკონომიკური სკოლის და მიმდინარეობიდან და ღრმად შესწავლისას შესაძლოა ურთიერთსაწინააღმდეგო იყოს კი აღმოჩნდნენ. სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ ეკონომიკის სტუდენტებს საბაზო ეკონომიკური ცნებების შესწავლის საშუალებას აძლევს, თუმცა ის წარმოადგენს აბსტრაქტული ფორმულების ნაკრებს, რომლებსაც არა აქვთ რეალობის ადეკვატური ასახვის პრეტენზია (და ამიტომაც ყოველთვის არ შეიძლება მათი კონკრეტული ეკონომიკური პროგნოზებისათვის გამოყენება). ეკონომიკის სტუდენტებს ეკონომიკური განვითარების ფუნდამენტური მამოძრავებელი ძალების შემდგომი შესწავლისკენ კი არ უბიძგებს, არამედ მათი ზედაპირულ-პრაგმატული აღქმისკენ.

რ. კემპბელი, მაკონელი და სტენლი ლ. ბრიუ წერ-

ენ, რომ ეკონომიკის იკვლევს შეზღუდული საწარმოო რესურსების ეფექტიანი გამოყენების ან მათი მართვის პრობლემებს ადამიანის მატერიალური მოთხოვნილებების მაქსიმალურად დაკმაყოფილების მიზნით [11]. და იქვე 21 გვერდზე წერენ, რომ ეკონომიკის საზოგადოებრივი მეცნიერებაა, რომელიც შეისწავლის იმ ინდივიდებისა და ინსტიტუტების ქცევას, რომლებიც საქონლისა და მომსახურების წარმოებას, გაცვლასა და მოხმარებას ახორციელებენ.

„ეკონომიკის“-ს დასახელებით გამოცემული სახელმძღვანელოების წინასიტყვაობაში დღეს ავტორთა ყოველი ჯგუფი თავისებურად განსაზღვრავს „ეკონომიკას“ და „ეკონომიკის“ შორის განსხვავებას. მეცნიერული თვალსაზრისით ეკონომიკა შეისწავლის ობიექტს, ეკონომიკის კი მისი მეცნიერული შეცნობის მხოლოდ ერთ-ერთ ინსტრუმენტს. ამასთან, თეორიული ეკონომიკა ასრულებს ოთხ მნიშვნელოვან ფუნქციას:

მეთოდოლოგიური ფუნქცია – ყველა ეკონომიკური მეცნიერებისათვის საჭირო მეთოდებისა და მეცნიერული ინსტრუმენტარიის საშუალებების შემუშავება.

შემეცნებითი ფუნქცია – ეკონომიკური კანონების შესწავლა, ეკონომიკურ წინააღმდეგობათა სისტემების შესწავლა და აღწერა.

პრაქტიკული ფუნქცია – ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და ეკონომიკის სხვადასხვა დონეზე ეფექტიანი მართვა.

პროგნოზული ფუნქცია – მონაცემების საფუძველზე ეკონომიკის სხვადასხვა დონეზე ეკონომიკური ცხოვრების პროგნოზირება ანუ მეცნიერული წინასწარჭვრეტა.

თუ განვაზოგადებთ მეცნიერ ეკონომისტთა ყველაზე ცნობილ მოსაზრებებს ეკონომიკის საგნის შესახებ, შესაძლოა შემდეგი ორი შემადგენელი გამოვყოთ.

პირველი აქცენტები უპირველეს ყოვლისა, კეთდება მოქმედებაზე (ადამიანის ქცევაზე), რომელიც თითქოს მიმართულია შეზღუდული (იშვიათი) რესურსების ეფექტიან გამოყენებაზე. თუ მხედველობაში მივიღებთ ფაქტს, რომ ნებისმიერი ეკონომიკური ქმედება (ინდივიდის ქცევა) ხორციელდება შრომის განსაზღვრული კოოპერაციის ფარგლებში, ეს ქმედება უკვე აპრიორი გულისხმობს საზოგადოებრივი წარმოების მონაწილეებს შორის ურთიერთობებს. ამ თვალსაზრისით, ეკონომიკის საგანი არ მოდის წინააღმდეგობაში თეორიული ეკონომიკის საგანთან. წინააღმდეგობა კი ეკონომიკური ქცევის განივებაში, გასაგებაშია, რამდენადაც ის, უწინარეს ყოვლისა, ინდივიდის (ან ადამიანთა რაიმე ასოციაციის მიერ) ეკონომიკური (მატერიალური) რესურსების ეფექტიანი (რაციონალური)

გამოყენებისკენაა მიმართული.

მეორე, ეკონომიკის საგნის დახასიათებისას მხედველობაშია მიღებული აბსტრაქტული ადამიანი და მისი ეკონომიკური ქმედება. რეალურად კი მატერიალური წარმოების სისტემაში ორი კატეგორიის პირები მონაწილეობენ: პირველი, წარმოების ნივთობრივი პირობების (წარმოების საშუალებების) მესაკუთრეები და მეორე, უშუალოდ მწარმოებლები, რა თქმა უნდა, წარმოების საშუალებების ანუ ფიზიკური კაპიტალის მესაკუთრეები ცდილობენ წარმოების ნივთობრივი ფაქტორების ეფექტიანად გამოყენებას, თუმცა, ამასთანავე, ისინი ისწრაფვიან წარმოების პიროვნული ფაქტორის (მუშაკი) ეფექტიან გამოყენებასაც.

მეორე მხრივ, მატერიალური სიკეთის უშუალო მესაკუთრეები, უწინარეს ყოვლისა, ფიქრობენ შრომის პროდუქტის სიდიდეზე.

ყოველივე ზემოთქმული იმაზე მეტყველებს, რომ ადამიანის ქცევის განვითარება მას ყოველგვარ სოციალურობას აცლის. სწორედ ამიტომაც არ არის ეკონომიკაში ეკონომიკური მეცნიერებისათვის ისეთი ფუძემდებლური მოვლენა და კატეგორია, როგორიცაა საკუთრებითი ურთიერთობები, ეკონომიკური კანონები, საზოგადოებრივი კვლავწარმოების პრობლემები და სხვ. ამის გამო ეკონომიკაში უფრო გამოყენებითი მეცნიერების სახეს იძენს.

სხვა საკითხია, რომ თეორიული ეკონომიკის საგანი, ეკონომიკური რეალობის მიუხედავად, ყოველთვის იყო და რჩება ეკონომიკური ურთიერთობები, რომლებიც ადამიანებს შორის ობიექტურად ყალიბდება სხვადასხვა სიკეთეების წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების პროცესში. ეს ობიექტური ეკონომიკური რეალობაა, რომლის შეცვლა არც საზოგადოებას და არც ინდივიდს არ შეუძლია, რადგან ეს არის ორივეს ცხოველქმედების ძირითადი წესი. ამ თვალსაზრისით თეორიული ეკონომიკის საგანი თვით საზოგადოების ეკონომიკური ცხოვრების ბუნებით განპირობებულია. თუ ეკონომიკის შესწავლის საგანია ადამიანის განვითარებული ეკონომიკური საქმიანობა (ქცევა), თეორიული ეკონომიკის საგანი დაკავშირებულია ამ საქმიანობის სოციალიზაციასთან, რამდენადაც ადამიანთა ნებისმიერი ეკონომიკური ქმედება განსაზღვრული სოციალური ურთიერთობების ფარგლებში ხორციელდება. ამიტომ ეკონომიკური ურთიერთობები სოციალური ურთიერთობების ერთ-ერთი სახეა და შესაბამისად კლასობრივ საზოგადოებაში კლასობრივი ურთიერთობების სახეა. ამ უკანასკნელის საფუძველი კი წარმოების მატერიალურ პირობებზე საკუთრებითი ურთიერთობებია.

ეკონომიკის შესწავლის საგნის წინააღმდეგობრიობა იმაშიც მდგომარეობს, რომ მრავალი ეკონომისტი მას საზოგადოებრივ მეცნიერებას მიაკუთვნებს. როგორც ცნობილია, ნებისმიერი საზოგადოებრივი მეცნიერების შესწავლის საგანი არის საზოგადოებრივი (სოციალური) ურთიერთობების გარკვეული სახესხვაობა. რაც შეეხება საზოგადოების ცხოვრების ეკონომიკურ ცხოვრებას, ეს არის ეკონომიკური ურთიერთობები. ამ თვალსაზრისით, საერთოეკონომიკური თეორია სწორედ საზოგადოების ეკონომიკურ ურთიერთობებს შეისწავლის, ეკონომიკაში კი საერთოეკონომიკური თეორიის ფარგლებში გამოყენებითი მიმართულების მქონე მეცნიერებაა.

აღსანიშნავია, რომ ადამიანები ურთიერთქმედებენ ბუნებასთან და ეს არის ტექნიკური ურთიერთობანი, მაგრამ ისინი სოციალურ ურთიერთობებშიც შედიან. ეს უკანასკნელი არის ადამიანთა ერთობლივი საქმიანობის ან საქმიანობის გაცვლის დროს დამყარებული ურთიერთობები. უფრო ზუსტად კი, ეკონომიკური ურთიერთობების ორი დონე არსებობს: ქონებრივი ურთიერთობები – საკუთრებითი ურთიერთობები და მეორე, ურთიერთობები, რომლებიც უშუალოდ მუშაკებს შორის მყარდება. და დაბეჯითებით უნდა აღინიშნოს, რომ საკუთრებითი ურთიერთობებიც და მუშაკთა უშუალო ურთიერთობებიც სწორედ სოციალური და არა ტექნიკური ურთიერთობების სახეებია.

ჩვენი აზრით, ამიტომაც მრავალ ქვეყანაში უპირატესობას ეკონომიკის სასწავლო კურსს ანიჭებენ, სადაც საზოგადოებრივი წარმოების სოციალური მიმართულება არის სრულებით იგნორირებული.

უფრო რთულია ერთობლივი საქმიანობის ან საქმიანობის გაცვლის დროს დამყარებული ურთიერთობების განხილვა. ამ ურთიერთობებს ეკონომიკურ ლიტერატურაში ხშირად ორგანიზაციულ-ეკონომიკურ ურთიერთობებს უწოდებენ. ჩვენი თვალსაზრისით, ეს ურთიერთობები არის შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობები, რამდენად მათი საფუძველია საზოგადოებრივი შრომის დანაწილებისა და შრომის კოოპერაციის ესა თუ ის ფორმა. შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობები საწარმოო ძალების განვითარებისა და მოძრაობის უშუალო-საზოგადოებრივი ფორმაა. შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობების განვითარება, ერთი მხრივ, დამოკიდებულია მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის განვითარებასთან, რაც აისახება ამა თუ იმ სფეროს მეცნიერულ-ტექნიკურ უზრუნველყოფაში, მეორე მხრივ, ეს ურთიერთობები დამოკიდებულია სამეურნეო პროცესების ორგანიზაციის დონეზე ანუ, უფრო ზოგადად თუ ვიტყვით, საზოგადოებრივი წარმოების მარ-

თვის დონეზე.

ნებისმიერი საზოგადოებისათვის დამახასიათებელია როგორც საკუთრებითი ურთიერთობები, ისე შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობები, თუმცა, საკუთრებითი ურთიერთობებისაგან განსხვავებით, შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობებს სოციალურ-კლასობრივი დატვირთვა არა აქვს. ისინი სამეურნეო მექანიზმის საფუძველია და არა ეკონომიკური მექანიზმის.

ცნობილია, რომ საკუთრების ფორმა თავისთავად ნეიტრალურია წარმოების ეფექტიანობის პრობლემაში. ამ თვალსაზრისით, არ არსებობს საკუთრების კარგი, ან ცუდი ფორმა. როგორც მეურნეობრივობის ისტორიული გამოცდილება აჩვენებს, საკუთრების ერთი და იმავე ფორმის არსებობისას სხვადასხვა ქვეყანაში წარმოების ეფექტიანობა შესაძლოა არსებითად განსხვავებული იყოს. ამჟამად მსოფლიოში საბაზრო ეკონომიკის მქონე ორასზე მეტი ქვეყანა არსებობს, სადაც ეკონომიკურ საფუძველს სწორედ კერძო საკუთრება შეადგენს, მაგრამ დაახლოებით 40 მათგანი თუ მიეკუთვნება მაღალგანვითარებულ საბაზრო ქვეყანას. ჩანს, რომ საკუთრების ფორმა თავისთავად პირდაპირ და უშუალოდ არ მოქმედებს საზოგადოებრივი განვითარების ეფექტიანობის დონეზე ანუ საზოგადოების განვითარების ეფექტიანობის დონეზე გავლენას ახდენს მეურნეობრიობის ფორმები, რომლის საფუძველიც შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობებია.

ასე რომ, როდესაც ვსაუბრობთ საერთოეკონომიკურ თეორიულ კურსზე, მისი შესწავლის საგანია ეკონომიკური ურთიერთობები (სტრუქტურულად – საკუთრებითი ურთიერთობები და შრომის დანაწილებისა და კოოპერაციის ურთიერთობები). რამდენადაც ეკონომიკური ურთიერთობები ობიექტურად ყალიბდება და არსებობს ნებისმიერი ისტორიული წარმოების წესის დროს, ამდენად ობიექტურად არსებობს სოციალური მეცნიერების – თეორიული ეკონომიკის საგანიც და იგი საზოგადოებამ უნდა გამოიკვლიოს და შეისწავლოს. რაც შეეხება ეკონომიქსს, იგი თეორიის და შესაბამისი თეორიული კურსის ფუნქციონალური მიმართულებაა.

ეკონომიქსის საგანი შეზღუდულია როგორც სივრცობრივი, ისე შინაარსობრივი ნიშნით. პირველი, ის ერთადერთ ეკონომიკურ სისტემას სწავლობს და მეორე, იგი ახანალიზებს მხოლოდ რესურსების გამოყენებას. ყურადღების მიღმა ტოვებს იმ შინაგან წინააღმდეგობებს, რომლებიც კვლავწარმოების პროცესში წარმოიქმნება.

ეკონომიკური თეორია კი მოიცავს საწარმოო,

ორგანიზაციულ-ეკონომიკურ და სოციალურ-ეკონომიკურ ურთიერთობებს. ეკონომიკური ურთიერთობები ვლინდება საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების საერთო პრინციპებში, კანონზომიერებებსა და ტენდენციებში. მათი მეშვეობით ვლინდება კვლავწარმოების პროცესში წარმოქმნილი შინაგანი წინააღმდეგობები და გამოუმუშავდება არსებული რესურსების ეფექტიანად გამოყენების გზები, ეკონომიკური ზრდის მეთოდები და მეურნეობრიობის უფრო რაციონალური ორგანიზაციულ-ეკონომიკური ფორმები [12].

ზოგადეკონომიკურ თეორიასა და ეკონომიქსს შორის მსგავსებასთან ერთად არსებით განსხვავებაზე ამახვილებენ ყურადღებას გამოჩენილი ქართველი მეცნიერ-ეკონომისტები, ლ. ჩიქავა, რ. ასათიანი, გ. ადეიშვილი, გ. თოდუა, პ. ლემონჯავა, რ. გოგობია, მ. სიჭინავა, მ. გველესიანი და სხვები [13, 14, 15]. მათი მოსაზრებით, საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში აუცილებელია როგორც ზოგადი ეკონომიკური თეორიის, ისე ეკონომიქსის სწავლება და ეს უკანასკნელი ვერ შეცვლის ზოგად ეკონომიკურ თეორიას [16, გვ. 37].

მსგავსი მოსაზრება აქვს ცნობილ მეცნიერს მ. სიჭინავას. იგი აღნიშნავს, რომ „ეკონომიკა, როგორც გარკვეული სხეული, როგორც გარკვეული თვითგანვითარებადი სისტემა, ერთგვარ შენობას წააგავს. ამიტომ, როგორც ყოველგვარ შენობას, მასაც აქვს თავისი საძირკველი და სათავე, საიდანაც იწყება მისი განვითარება, მისი შენება, – და კარკასი, მისი ძირითადი, მზიდი ნაწილი, რაზედაც განსხეულდება ისტორიულად შემდეგში მისი ესა თუ ის სახესხვაობა თავისი შინაგანი იმპულსებისა და მამოძრავებელი ძალების ანუ იმავე მისი იმანენტური ობიექტური ეკონომიკური კანონების მოქმედების შედეგად.

ეკონომიქსის მთლიანი კურსი უნდა დაიყოს მის ზოგად და კონკრეტულ ნაწილად, რომელთაგან საკუთრივ პირველს „ეკონომიქსის ზოგადი კურსი“, ანუ სხვაგვარად „ეკონომიქსის პროპედევტიკა“ უნდა ეწოდოს, კურსი, რომელიც უნდა სწავლობდეს იმ კანონზომიერებებსა და პრინციპებს, რაც საფუძველად უდევს სწორედ მის ყველა დანარჩენ დონესა და ასევე ყველა დანარჩენ ეკონომიკურ მეცნიერებას და რომელიც, ამდენად, შეადგენს ერთგვარ მოსამზადებელ სამუშაოსაც, ანუ მართლაცდა ნამდვილ პროპედევტიკას საერთოდ ეკონომიკის – კაცობრიობის ცხოვრების ამ ურთულესი საფუძვლის, ჭეშმარიტ მეცნიერულ გააზრებასა და დაუფლებაში“ [17, გვ. 4].

ცნობილი ქართველი მეცნიერ-ეკონომისტი და სტუ-ს სრული პროფესორი ქალბატონი რ. ასათიანი სრულიად სამართლიანად წერს: „ეკონომიქსი, მიუხ-

ელავად იმისა, რომ იმ კანონზომიერებებს ეყრდნობა, რომლებსაც ზოგადი ეკონომიკური თეორია აღგენს, ამ უკანასკნელისაგან განსხვავებულ ხედვას ემყარება და პარადიგმის შეცვლას გულისხმობს. ეკონომიკური მოვლენებისა და პროცესების ანალიზისას მხოლოდ საბაზრო სისტემაში შეზღუდული რესურსების ეფექტიანი გამოყენების გზების კვლევით იფარგლება. ეკონომიკის მიზანი არ არის მთლიანად საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების ტენდენციებისა და კანონზომიერებების კვლევა. იგი არ არის ერთიანი სისტემა, არამედ ამ სისტემის ნაწილია, საბაზრო ეკონომიკაში ფუნქციონალური კავშირების შემსწავლელი მეცნიერებაა, ზოგადი ეკონომიკური თეორია კი ეკონომიკის ორგანულ კავშირებს სწავლობს [16, გვ. 38].

ზოგადი ეკონომიკური თეორია ხიდი წარსულსა და მომავალს შორის. იგი არკვევს ეკონომიკური მოვლენის წინაპირობას, საიდან და რა მიზეზით წარმოიშვა იგი, გვეხმარება ტენდენციების დადგენაში და გვიჩვენებს საით და როგორ წარიმართება ეკონომიკური განვითარება... ზოგადი ეკონომიკური თეორია აყალიბებს ეკონომიკურ მსოფლმხედველობას. მისი ცოდნის გარეშე შეუძლებელია სხვა ეკონომიკური დისციპლინების შესწავლა, ეკონომისტთა კადრების (და არა მხოლოდ ეკონომისტთა) ხარისხიანი მომზადება. ამიტომ საქართველოს უნივერსიტეტებში აუცილებელია აღდგეს ზოგადი ეკონომიკური თეორიის სწავლება [16, გვ. 41-42].

ჰარვარდის უნივერსიტეტის სტუდენტების მიერ გამოქვეყნებულ ღია საპროტესტო წერილში ვკითხულობთ: „ჩვენ ეს კურსი იმ იმედით ავიჩიეთ, რომ შევისწავლით ეკონომიკური თეორიის საფუძვლებს, რაც დაგვეხმარებოდა ინტელექტუალურ მუშაობაში, სხვადასხვა დისციპლინების (ეკონომიკა, მართვა, გარემო, საჯარო პოლიტიკა) შესწავლაში. ამის სანაცვლოდ ჩვენ გვასწავლით კურსს, რომელიც არის ეკონომიკაზე სპეციფიკური და შეზღუდული შეხედულებების დემონსტრირება და რომელიც ჩვენს საზოგადოებაში არსებულ ეკონომიკური უთანასწორობის პრობლემური და არაეფექტიანი სისტემის არსებობას ამართლებს“ [1].

რ. ასათიანი აღნიშნავს, რომ „იმისათვის, რომ შევძლოთ ჩვენი ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება, აუცილებელია გავერკვეთ ქვეყანაში მიმდინარე ეკონომიკური მოვლენებისა და პროცესების არსში, ავხსნათ მათ შორის არსებული მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები, შევიშუშოთ ახალი კონცეფციები, გავაკეთოთ თეორიული განზოგადებები, რაც უნდა აისახოს კიდევ საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური და მდგრადი განვითარების პოლიტიკაში. თუ ამას არ გაკეთებთ, მაშინ გადაწყვეტილებებს ჩვენს მაგივრად

უცხოელ ექსპერტთა მცირე ჯგუფი მიიღებს და ქვეყანა კვლავაც უცხოური დოქტრინების მძევალი იქნება.

გვასოფლეს, რომ თეორიული ცოდნა სიახლეების დანერგვისა და ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ჩამოყალიბების საფუძველია“ [18].

ჰარვარდის უნივერსიტეტის სტუდენტების წერილის დასარულს ვკითხულობთ: „ეკონომიკის სწორად სწავლება უნდა მოიცავდეს სხვადასხვა ეკონომიკური მოვლენების როგორც უპირატესობის, ისე ნაკლოვანებების შესწავლას. ვინაიდან მეცადინეობები არ მოიცავს პირველად წყაროებს და სამეცნიერო ჟურნალებში გამოქვეყნებულ სტატიებს, ჩვენ ეკონომიკის ალტერნატიული მიდგომებისადმი შეზღუდული ხელმისაწვდომობა გვაქვს... ეკონომიკის მიკერძოებული ხასიათი აქვს. იგი ხელს უწყობს მზარდ ეკონომიკურ უთანასწორობას ამერიკაში და ის ამ უთანასწორობის სიმბოლოდაც იქცა. ჩვენ პროტესტს გამოვთქვამთ საბაზისო ეკონომიკური თეორიისადმი არასაკმარისი ყურადღების გამო და გთხოვთ, სერიოზულად აღიქვით ჩვენი შეშფოთება და ლექციებიდან წასვლა“ [1].

ვფიქრობთ, ჩვენი უმაღლესი სასწავლებლების შესაბამისი სამსახურების მესვეურებმაც ყურადღებით უნდა წაიკითხონ აღნიშნული წერილი, მოუსმინონ ავტორიტეტულ და ცნობილ მეცნიერ-ეკონომისტებს, დარგის სპეციალისტებს და კარგად გაიაზრონ: ვის ვასწავლით, რას ვასწავლით და რისთვის ვასწავლით. ჩვენ სერიოზულად და ღრმად დაფიქრება გვმართებს იმაზე, თუ რა სახის ცოდნაზეა დღევანდელ საზოგადოებაში მოთხოვნილება, რა პერსპექტივებია მსოფლიო ეკონომიკის წინაშე და რა განათლების მქონე სპეციალისტების მომზადება აქცევს ჩვენს უმაღლეს სასწავლებლებს მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენტუნარიან სასწავლებლებად, ქართველ სპეციალისტებს კი მოთხოვნად და მაღალანაზღაურებად მუშაკებად.

ლიტერატურა:

1. <http://forum-msk.org>
2. <http://www.human-crisis.com>
3. «История экономических учений». Под ред. В. Автономова, О.Ананьина, Н.Макашевой, Учебное пособие, М.: ИНФРА-М, 2002, с.16-17
4. Аристотель, Соч. в 4-х тт. Том 4. - М., 1984, с.395
5. А.А.Соломатин, «Уравнение обмана», Профиль, №11, 2008

6. М.Гэффин, Г.Титова, Ф.Харрисон, «За кулисами становления экономических теорий. От теории к коррупции», СПб.: Б.&К., 2000 .
7. А. Лежава, «Крах «денег» или как защитить сбережения в условиях кризиса», М.: Книжный мир, 2010, с.74-75
8. Айвор Бенсон, «Фактор сионизма: влияние евреев на историю XX века», М.: «Русский вестник», 2001, с. .184-186
9. Олег Платонов, Герхох Райзеггер, «Почему погибнет Америка. Взгляд с Востока и Запада», М.: Эксмо-Алгоритм, 2005, с.373.
10. Комментарий В.Ю.Катасонова, <http://warra.net>
11. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. - М., 1992
12. *Экономическая теория (А.И. Попов)* <http://yourlib.net>
13. ჩიქავა ლ. ეკონომიკური თეორიის მოკლე კურსი, თბილისი, „მარჯი“, 2005. გვ. 30-31
14. ადგიშვილი გ., ასათიანი რ. ეკონომიკური თეორია, თბილისი, გამ.-ბა „სიახლე“, 1998, გვ. 26
15. ლეიაშვილი პ. ეკონომიკური თეორია და პრაქტიკა გარდამავალ ეტაპზე, თბილისი, „აზრი“, 2002
16. ასათიანი რ. ზოგადი ეკონომიკური თეორია და მისი სწავლების ადგილის აუცილებლობა, გამ.-ბა „სიახლე“, თბ., 2013, გვ.37
17. მ. სიჭინავა, ეკონომიკის პროპედევტიკა ჟურნ. ეკონომიკა და ბიზნესი, მაისი-ივნისი, #3, 2011
18. ასათიანი რ. თეორიული ცოდნა სიახლეების დანერგვისა და ეკონომიკური პოლიტიკის ჩამოყალიბების საფუძველი, ჟურნ. „ბიზნეს-ინჟინერინგი“, 2012, #3.

Alexander Sichinava, full Professor
Dali Sekhniashvili, associate Professor

THE PROBLEMS OF TEACHING ECONOMIC THEORY IN GEORGIAN UNIVERSITIES

SUMMARY

The article deals with the problems of teaching of the economic theory in higher education institutions in Georgia. The subject of economic theory, despite the economic reality, has always been and will remain the economic relations that are established between people of various objective goods production, distribution, and exchange and consumption process. In this sense, the subject of economic theory is caused by the nature of economical life of society.

It is known that the general economic theory ascertain causes of economic events, lays out economic development, outlining the economic worldview. Therefore, authors believe that without knowledge the general economic theory is not possible to study the other economic disciplines and train qualified personnel.

The absolute majority of high schools read «Economics» course. This does not provide a fundamental driving force of economic development in the study. It develops the surface - pragmatic understanding of events.

The article analyzes what kind of knowledge and a basic competence is requirement in today's society and expresses the opinion that it is better to restore teaching the general economic theory in universities.